

dr Marek Marczewski,

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

dr Paweł Ostaszewski

Uniwersytet Warszawski; Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Statystyczny obraz przestępczości prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego

ABSTRAKT

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę szczegółowego, statystycznego opisu przestępczości prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego przy wykorzystaniu dostępnych danych o liczbie przestępstw i skazań z art. 178a §1 k.k. oraz liczbie wypadków drogowych i kontroli trzeźwości kierujących. Liczba przestępstw z rozpatrywanego artykułu istotnie spadła od roku 2005 do 2016, podobnie zresztą jak ogólna liczba przestępstw w Polsce. Co oczywiste, mniejsza liczba wykrywanych rokrocznie przestępstw z analizowanego artykułu prowadzi do analogicznych spadków liczby osób osądzanych i skazywanych za to przestępstwo. Ale co ciekawe rośnie liczba warunkowych umorzeń postępowań sądowych z tego artykułu. Zmienia się także struktura orzekanych kar – istotnie spadł udział kary pozbawienia wolności z warunkowych zawieszeniem jej wykonania, a wzrósł udział grzywien i ograniczenia wolności. Wyniki szczegółowych analiz wymiarów poszczególnych orzekanych kar sugerują nieznaczne złagodzenie polityki karania za to przestępstwo. Wzrosła jednak istotnie liczba orzekanych środków karnych przypadających na jednego skazanego, w tym głównie świadczenia pieniężnego.

Udział wypadków drogowych spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących w ogólnej liczbie wypadków jest stosunkowo niski (ok. 6%) i systematycznie spadał w analizowanym okresie. Fakt ten, łącznie z systematycznie spadającą liczbą przestępstw prowadzenia pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego (przy ponad dwudziestoczekrotnym wzroście liczby przeprowadzanych przez policję kontroli trzeźwości kierowców w tym samym czasie), wskazuje na korzystną i bardzo istotną zmianę społeczną w zakresie jazdy samochodem pod wpływem alkoholu.

Wstęp

Prowadzenie pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości jest jednym z poważnych problemów polskiego społeczeństwa i potencjalnym źródłem zagrożeń dla życia i zdrowia użytkowników dróg. W niniejszym artykule podjęto próbę szczegółowego opisu tego zjawiska przy wykorzystaniu jednej z możliwych do zastosowania metod badawczych, a mianowicie analizy statystycznej dostępnych danych dotyczących liczby przestępstw i skazań z art. 178a §1 kodeksu karnego (dalej k.k.)¹ oraz liczbie wypadków drogowych i kontroli trzeźwości kierujących.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny. (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.).

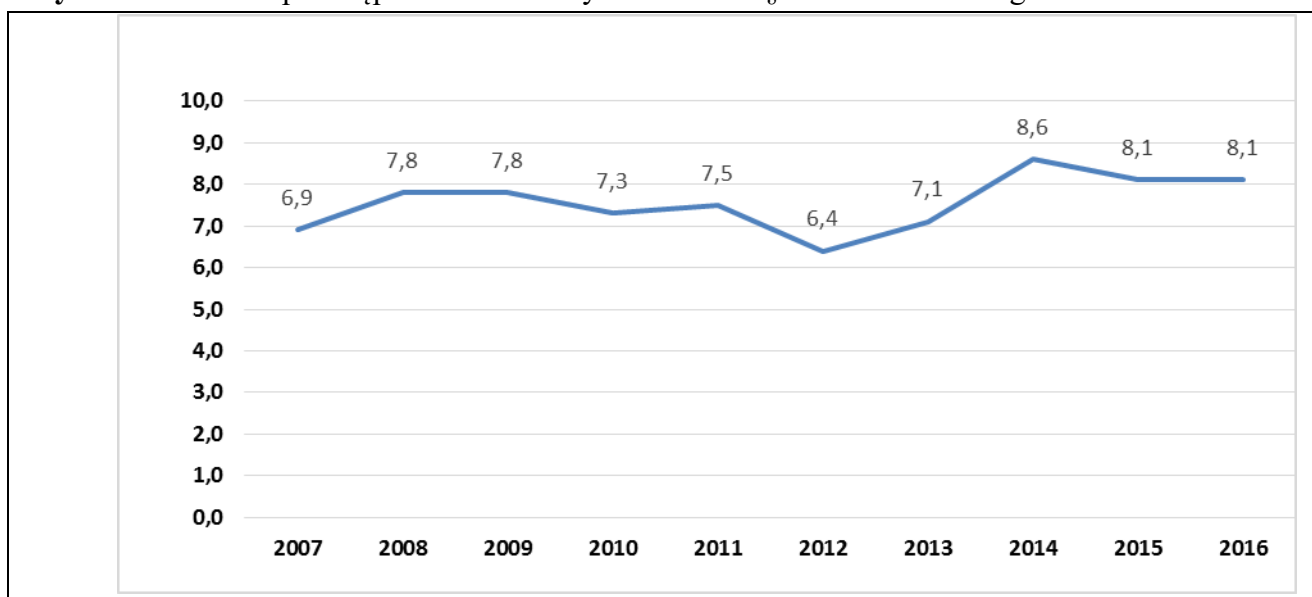
Dla jasności obrazu, w dalszej części artykułu skoncentrowano się tylko na prezentacji danych dotyczących art. 178a §1 k.k. pomijając przestępstwa z art. 178a §2 k.k. oraz z art. 178 §4 k.k., ponadto ograniczając się wyłącznie do ruchu drogowego. Szczegółowymi analizami objęto dane statystyki policyjnej i sądowej z lat 2007 – 2016, pozyskane z Komendy Głównej Policji i Ministerstwa Sprawiedliwości.

Należy jednak odnotować dwie istotne zmiany, które mogły oddziaływać na prezentowane w artykule dane statystyczne. Po pierwsze, na przełomie lat 2012 i 2013 nastąpiła zmiana systemu rejestracji statystycznej Komendy Głównej Policji (z systemu Temida na system KSIP)². Po drugie, 9 listopada 2013 r. weszła w życie nowelizacja k.k.³ uchylająca paragraf 2 z art. 178a k.k. – prowadzenie innego pojazdu niż mechaniczny w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Z powodu drugiej z tych zmian zasadne było prowadzenie szczegółowych analiz wyłącznie dla przestępstw z artykułu 178a §1 k.k.

1. Przestępstwa prowadzenia pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego (art. 178a §1 k.k.)

W tym punkcie zajmiemy się liczbą przestępstw stwierdzonych z art. 178 §1 k.k. w okresie 2007 – 2016 (por. wykres 1).

Wykres 1. Odsetek przestępstw stwierdzonych z art. 178 §1 k.k. wśród ich ogółu

Źródło: Komenda Główna Policji.

W latach 2007-2011 liczba przestępstw kwalifikowanych z tego artykułu wynosiła od 80 (2007 r.) do 88 tysięcy (2009 r.). W 2012 r. zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego roku prawie o 1/5, by w kolejnych dwóch latach wzrosnąć do poziomu około 75 tysięcy. W ostatnich dwóch latach nastąpił ponownie znaczący spadek liczby tych przestępstw – do 60 tysięcy rocznie. Nie należy się jednak dać zwieść wyłącznie liczbami bezwzględными. Wraz z obniżaniem się liczby przestępstw z art. 178a §1 k.k. obniżała się bowiem także ogólna ich liczba.

² W odniesieniu do rozpatrywanego przestępstwa statystyka od 2013 r. wyróżnia np. przestępstwa z art. 178a §1 k.k. popełnione w związku z art. 178a §4, które analizowane są tutaj łącznie z przestępstwami z samego art. 178a §1 k.k.

³ Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.).

Lepszym sposobem przedstawienia tych danych są odsetki analizowanego typu przestępstwa do ogółu przestępstw stwierdzonych. Okazuje się, że najniższy odsetek przestępstw zarejestrowano w 2012 roku, a najwyższy w 2014. W ostatnich dwóch latach był on identyczny i wynosił 8,1 a zatem relatywnie wcale nie mały. Mamy sytuację, z jednej strony, zmniejszania się liczby przestępstw prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu, z drugiej zaś jednak, gdy odniesiemy ją do ogółu przestępstw stwierdzonych okazuje się, że w ostatnich kilku latach ustabilizowała się ona na nieco wyższym poziomie niż w okresie 2007-2013.

Liczbę nietrzeźwych kierowców będących sprawcami wypadków drogowych zawiera tabela 1. Przed szczegółową analizą tych danych warto jednak wyjaśnić dwa pojęcia: wypadku drogowego i kolizji drogowej.

W polskim systemie prawnym przez pojęcie wypadku drogowego rozumie się zdarzenie mające miejsce w ruchu lądowym spowodowane poprzez nieumyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa obowiązujących w tym ruchu, którego skutkiem jest uszkodzenie pojazdu bądź infrastruktury drogowej, śmierć uczestnika lub uczestników albo obrażenia ciała powodujące naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwające dłużej niż 7 dni. Przestępstwo to jest penalizowane w art. 177 k.k.

Natomiast kolizją drogową jest zdarzenie spowodowane poprzez nieumyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa, którego skutkiem są straty materialne (uszkodzenie pojazdu, infrastruktury drogowej) albo jeden z uczestników zdarzenia doznał obrażeń ciała powodujących naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwające poniżej 7 dni. Tego określenia nie znajdziemy w Ustawie Prawo o ruchu drogowym ani też w kodeksie wykroczeń. Istnieje ono natomiast w statystyce Policji.

Tabela 1. Liczba wypadków drogowych ogółem oraz spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących

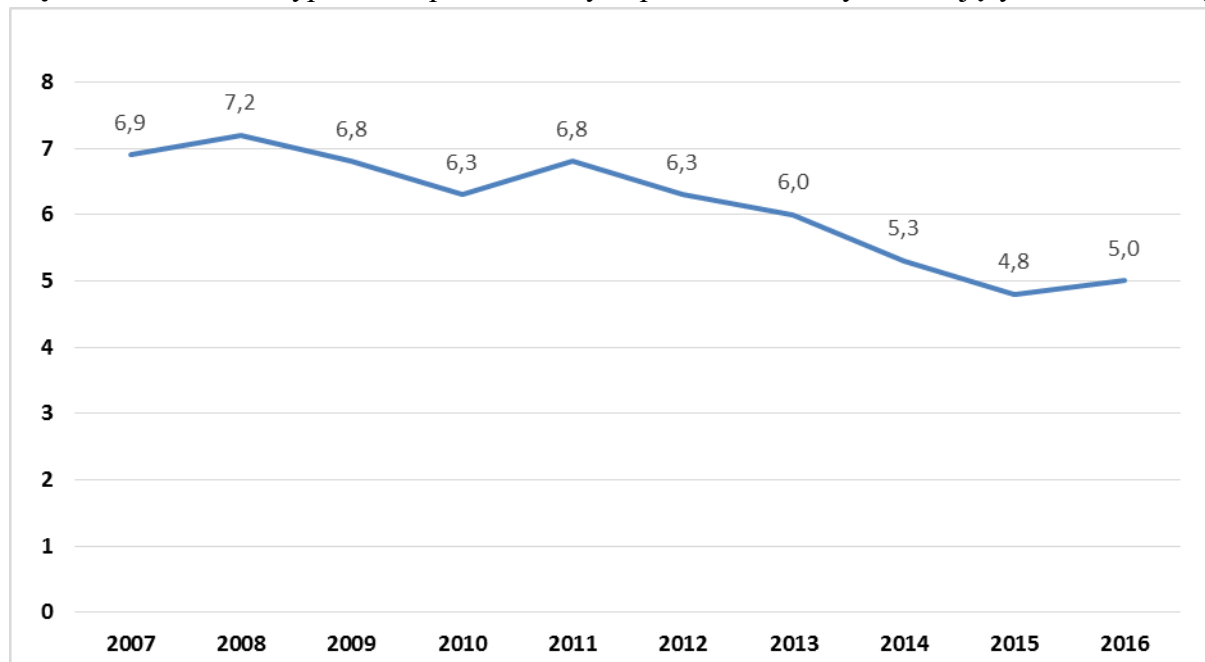
Lata	Liczba wypadków drogowych	Liczba kolizji drogowych zgłoszonych Policji	Liczba wypadków, w których uczestniczyli nietrzeźwi	Liczba wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących	Odsetek wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących
2007	49 536	356 768	6 503	3 420	6,9
2008	49 054	362 946	6 375	3 529	7,2
2009	44 196	371 081	5 346	3 007	6,8
2010	38 832	416 080	4 524	2 455	6,3
2011	40 065	366 585	4 972	2 717	6,8
2012	37 046	339 581	4 467	2 336	6,3
2013	35 847	355 918	4 028	2 165	6,0
2014	34 970	348 007	3 522	1 838	5,3
2015	32 967	362 265	3 128	1 575	4,8
2016	33 664	406 622	2 967	1 686	5,0

Źródło: Komenda Główna Policji.

Liczba wypadków drogowych w analizowanym okresie zmniejszała się systematycznie: z ponad 49 tysięcy w 2007 r. do 34 tysięcy w 2016 r., czyli o 1/3. Jeżeli posłużymy się

współczynnikiem wypadków na 100 tys. mieszkańców to zmiana jest analogiczna jak w przypadku liczb bezwzględnych. Wypadki mają jednak bardzo poważny charakter. Jeżeli zagrożenie zmierzmy przyjętym w Europie wskaźnikiem liczby zabitych na 1 mln mieszkańców, to okazuje się, że w 2016 roku jego wartość wyniosła 79, to jest o niemal 60% więcej niż wynosi średnia dla Unii Europejskiej (50 zabitych na 1 mln mieszkańców). Czy jednak główną przyczyną wypadków są nietrzeźwi kierowcy? Odpowiedź na to pytanie zawiera wykres 2.

Wykres 2. Odsetek wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących wśród ich ogółu

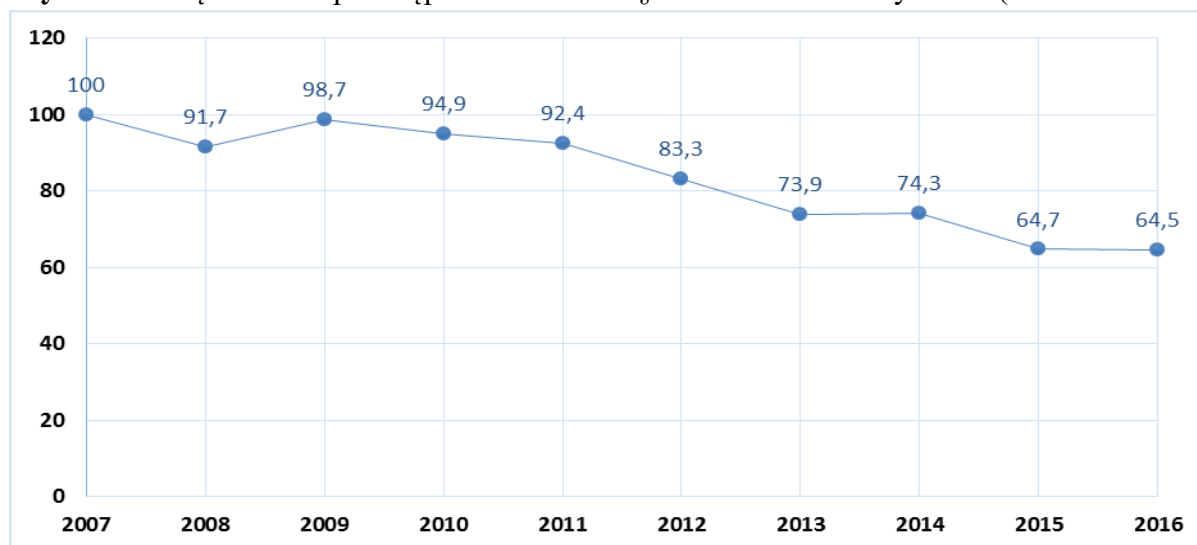
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Analizując dane prezentowane na powyższym wykresie można stwierdzić, że od sześciu lat mamy malejący trend (z pewnym odbiciem w 2016 r.) wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących. W latach 2007 – 2008 r. odsetek zdarzeń drogowych tego typu kształtował się na poziomie około 7. W 2016 r., sprawcą co dwudziestego wypadku był nietrzeźwy kierowca. Dane te wskazują więc jednoznacznie, że wbrew społecznym odczuciom, nie mamy do czynienia z lawinowym wzrostem wypadków spowodowanych przez pijanych kierowców. Wręcz przeciwnie – wykazują one tendencję malejącą. Nie zmienia to oczywiście faktu, że zarówno specjaliści jak i opinia publiczna oczekują, by wszystkie wypadki, zwłaszcza te spowodowane przez nietrzeźwych kierowców, były rzecz jasna jak najrzadsze.

2. Osądzania, umorzenia, uniewinnienia

W ślad za malejącą liczbą nietrzeźwych kierowców zmniejsza się także – co zrozumiałe – liczba osądzonych za przestępstwo z art. 178 §1 k.k. (por. wykres 3).

Wykres 3. Osądzania za przestępstwo z art. 178 §1 k.k. Wskaźniki dynamik (rok 2007 = 100)

Źródło: Dane statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości.

Od roku 2011 dynamika osążeń rokrocznie obniżała się. O ile w latach 2007-2010 osądzano od 72 do ponad 78 tysięcy osób, to w roku 2012 już 65 tysięcy, a w latach 2015 – 2016 jeszcze mniej – około 50 tysięcy sprawców.

Rozstrzygnięcia sądu inne niż wyroki skazujące (warunkowe umorzenia, umorzenia, odstąpienia od wymierzenia kary czy uniewinnienia) stanowiły od 1,6% (2007 r.) do 9,5% (2016 r.) ogółu osążeń. Od 2011 r. odsetek takich rozstrzygnięć systematycznie wzrastał; w 2012 r. było ich – 3,2% (2100 rozstrzygnięć) w 2015 – 4,8% (2400), a w 2016 r. już 9,5% ogółu osążeń, co oznaczało, że tego typu zakończenia postępowania sądowego wydano w tymże roku wobec 4765 oskarżonych o przestępstwo z art. 178a §1.

Niezmiernie interesująca jest ponadto struktura tych rozstrzygnięć (tabela 2).

Tabela 2. Struktura rozstrzygnięć sądów innych niż wyrok skazujący za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k.

Lata	Rozstrzygnięcia sądów inne niż skazanie	Warunkowe umorzenie		Umorzenie		Uniewinnienie		Odstąpienie od wymierzenia kary	
		l. b.	%	l. b.	%	l. b.	%	l. b.	%
2007	1255	795	63,3	198	15,8	244	19,4	18	1,4
2008	1262	765	60,5	225	17,8	262	20,8	12	1,0
2009	1331	893	67,1	207	15,6	214	16,1	17	1,3
2010	1500	1124	74,9	164	10,9	198	13,2	13	0,9
2011	1752	1382	78,9	170	9,7	183	10,4	17	1,0
2012	2115	1732	81,9	184	8,7	199	9,4	15	0,7
2013	2160	1843	85,3	138	6,4	172	8,0	7	0,3
2014	2107	1805	85,7	150	7,1	143	6,8	9	0,4
2015	2433	2102	86,4	164	6,7	134	5,5	33	1,4
2016	4765	4422	92,8	194	4,1	124	2,6	25	1,5

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, dane statystyczne o nieprawomocnych rozstrzygnięciach sądów.

Sądy orzekały bowiem najczęściej warunkowe umorzenie postępowania. W latach 2007-2008 stanowiło ono około 60% ogółu osądzeń nie będących skazaniami. W kolejnych latach liczba oraz odsetki warunkowego umorzenia zwiększały się rokrocznie, by w 2016 r. osiągnąć poziom 92,8% decyzji sądu kończących postępowanie, ale nie będących skazaniami. Natomiast odsetek uniewinnień systematycznie obniżał się. O ile w latach 2007 – 2008 było to bez mała 20%, to w roku 2016 już tylko 2,6%. Analiza danych ujętych w powyższej tabeli wskazuje jednak, że (w liczbach bezwzględnych) takich przypadków nie było zbyt wiele. Na początku badanego okresu (w latach 2007- 2009) było ich około 250 a od 2014 r. nieco ponad 100. Zmniejszanie się liczebności oraz odsetków tej kategorii rozstrzygnięć w ostatnich latach może być związane ze znacznie większą starannością organów ścigania w przygotowywaniu materiałów w postępowaniach przygotowawczych.

3. Liczba skazań i zastosowanie trybów konsensualnych

Wraz z malejącą liczbą osądzeń zmniejsza się także, co poniekąd zrozumiałe, liczba skazań (por. tabela 3).

Tabela 3. Skazania za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. a tryby postępowania sądowego

Lata	Skazania ogółem	Art. 335 § 1	Art. 387 § 1	Tryb zwyczajny
2007	78 032	x	x	x
2008	71 608	x	x	x
2009	75 805	43 504	4 154	28 147
2010	71 621	44 028	4 083	23 510
2011	70 126	42 896	4 105	23 125
2012	62 908	37 620	3 828	21 460
2013	55 521	32 754	3 882	18 885
2014	55 881	32 885	4 008	18 988
2015	48 008	29 669	3 256	15 083
2016	45 546	28 588	2 650	14 308

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, statystyka skazań nieprawomocnych

W latach 2007 – 2011 sądy skazywały za omawiany typ przestępstwa ponad 70 tysięcy osób rocznie, natomiast w rok później już 63 tysiące. W roku zaś 2016 ich liczba kształtowała się na poziomie 45 tysięcy, czyli o ponad 40% mniej niż w roku 2007.

W 1997 r. nowe przepisy Kodeksu Karnego i Kodeksu Postępowania Karnego (k.p.k)⁴ wprowadziły dwa nowe tryby postępowania sądowego – art. 335 § 1 k.p.k – skazanie bez rozprawy oraz art. 387 § 1 k.p.k – dobrowolne poddanie się karze, które już na trwale weszły do instrumentarium polskich środków prawnokarnych. Procedury te były kilkakrotnie nowelizowane

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego. (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1749 z późn. zm.).

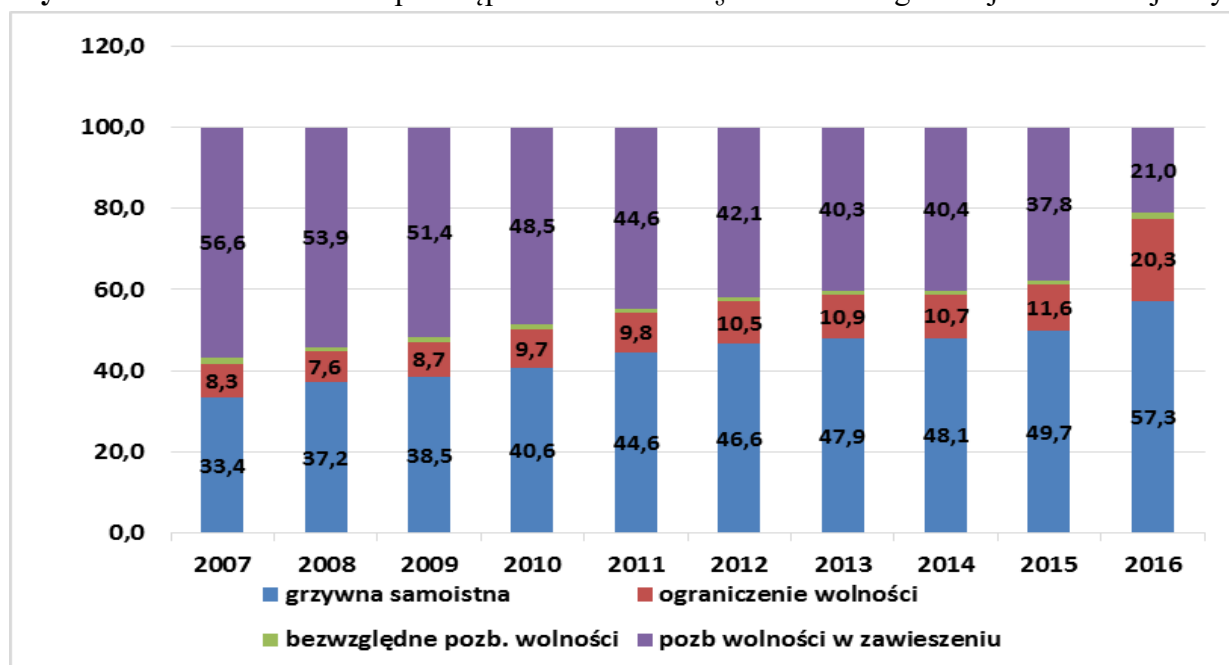
przyczyniając się do skrócenia czasu postępowania. W odniesieniu do sprawców przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego stosowne dane Ministerstwo Sprawiedliwości gromadzi od 2009 r.

Wynika z nich, że od 57% (2009 r.) do 62,8% (2016 r.) sprawców przestępstwa tego typu zostało skazanych bez przeprowadzenia rozprawy, a tylko około 33% w trybie zwyczajnym. Natomiast z możliwości dobrowolnego poddania się karze (art. 387 § 1 k.p.k.) skorzystało tylko od około 5% do 7% oskarżonych. Niestety brak jest danych zarówno o rodzajach jak i wymiarach kar orzeczonych w trybach konsensualnych.

4. Skazania na kary zasadnicze

Istotne jest również na jakie kary sądy skazywały sprawców przestępstwa prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (por. wykres 4).

Wykres 4. Odsetki skazań za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. według rodzaju orzeczonej kary

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Interesująco przedstawia się porównanie tych kar z początku i końca badanego okresu. W 2007 r. ponad połowie sprawców (57%) sądy wymierzyły karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a w około 33% karę grzywny samoistnej. Co dwunasty oskarżony otrzymał karę ograniczenia wolności, a zaledwie 1,5% zostało skazanych na karę bezwzględnego pozbawienia wolności.

W 2016 r. rozkład kar w porównaniu z 2007 r. uległ istotnym zmianom. W ponad połowie wyroków sądy orzekały karę grzywny samoistnej (57%), a tylko w co piątym skazaniu karę pozbawienia wolności z zawieszeniem. Miała zapewne na to wpływ nowelizacja Kodeksu karnego z 20 lutego 2015⁵, która weszła w życie 1 lipca 2015 r. i wprowadziła przepisy ograniczające stosowanie kary bezwzględnego pozbawienia wolności jak i z warunkowym jego zawieszeniem na

⁵Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. (Dz. U. poz. 396).

rzecz kary grzywny lub ograniczenia wolności. Ponad dwukrotnie, do 20%, zwiększył się odsetek skazań na karę ograniczenia wolności. Nie zmienił się jedynie udział kar bezwzględnego pozbawienia wolności i wynosił nadal ok. 1-1,5%.

Dynamika skazań na poszczególne rodzaje kar przedstawiała się następująco. W roku 2007 na karę bezwzględnego pozbawienia wolności skazano 1060 osób – najwięcej w badanym okresie. W kolejnych trzech latach zmniejszyła się do 800 – 900 skazań, a w latach 2014 – 2015 ich liczba zmniejszyła się do 400, by w rok później wzrosnąć o 60%. W latach 2007 – 2016 odsetek skazań na karę bezwzględnego pozbawienia wolności kształtował się w granicach od 0,8 do 1,5. A zatem od ośmiu do dziesięciu razy mniej niż wynosił średni odsetek skazań na ten rodzaj kary wśród ogółu skazań w badanym okresie.

Udział kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania systematycznie zmniejszał się. W 2007 r. wynosił 57, w 2011 r. – 45, a w 2016 r. obniżył się do 21. W ciągu dziesięciu rozpatrywanych lat odsetek skazań warunkowych zmalał zatem ponad dwuipółkrotnie. Ten rodzaj kary w przypadku winnych przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. był stosowany rzadziej (przeciętny odsetek kształtował się na poziomie 43%) niż w przypadku ogółu skazań warunkowych, wynosił on bowiem 55. Ich liczba zaś wynosiła w roku 2007 około 40 tysięcy, a w 2016 r. czterokrotnie mniej, czyli 10 tysięcy.

Udział skazań na karę grzywny samoistnej rokrocznie wzrastał. O ile w 2007 r. na ten rodzaj kary skazano około 33% oskarżonych o jazdę w stanie nietrzeźwości, to w roku 2016 takich skazań było 57%, to jest dwuipółkrotnie więcej niż w przypadku ogółu skazań (niespełna 23%).

W analizowanych latach odsetek skazań na karę ograniczenia wolności wzrósł ponad dwukrotnie: z 8,3 (2007 r.) do 20,3 (2016 r.). Do roku 2015 liczba skazań kształtowała się na poziomie 5 - 6 tysięcy rocznie, a w ostatnim roku zwiększyła się do prawie 10 tys.

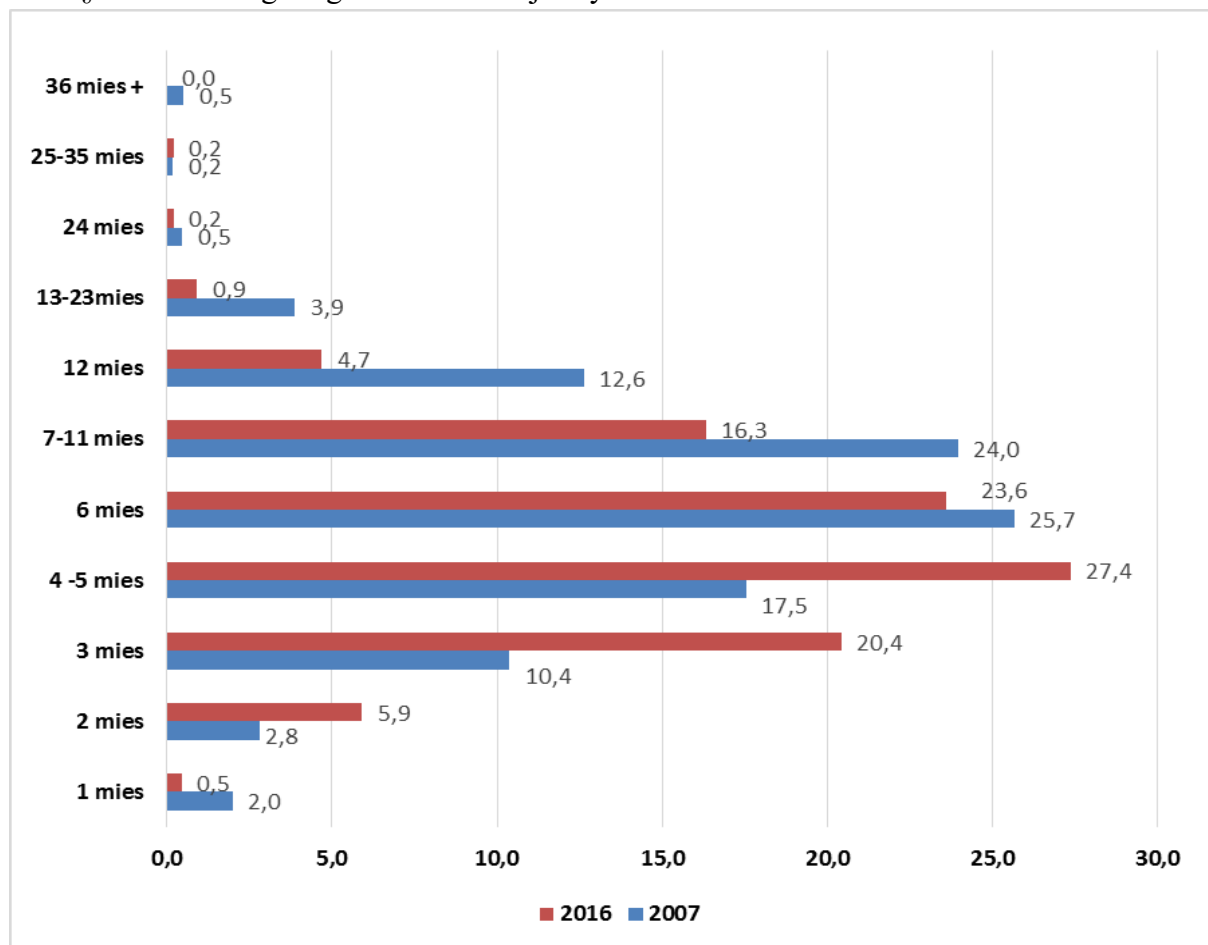
Podsumowując powyższe rozważania wypada stwierdzić, że w karaniu sprawców za przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. zarysowała się tendencja zdecydowanego wzrostu skazań na karę grzywny samoistnej kosztem skazań na karę pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania.

5. Wymiary kar zasadniczych

Skazania według wymiaru kary zasadniczej przedstawiono dla dwóch lat: 2007 r. (początkowy etap analizy) i 2016 r. (etap końcowy).

Rozkład skazań na karę bezwzględnego pozbawienia wolności według jej wymiarów zilustrowano na wykresie 5.

Wykres 5. Odsetki skazań na karę bezwzględnego pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. według długości orzeczonej kary

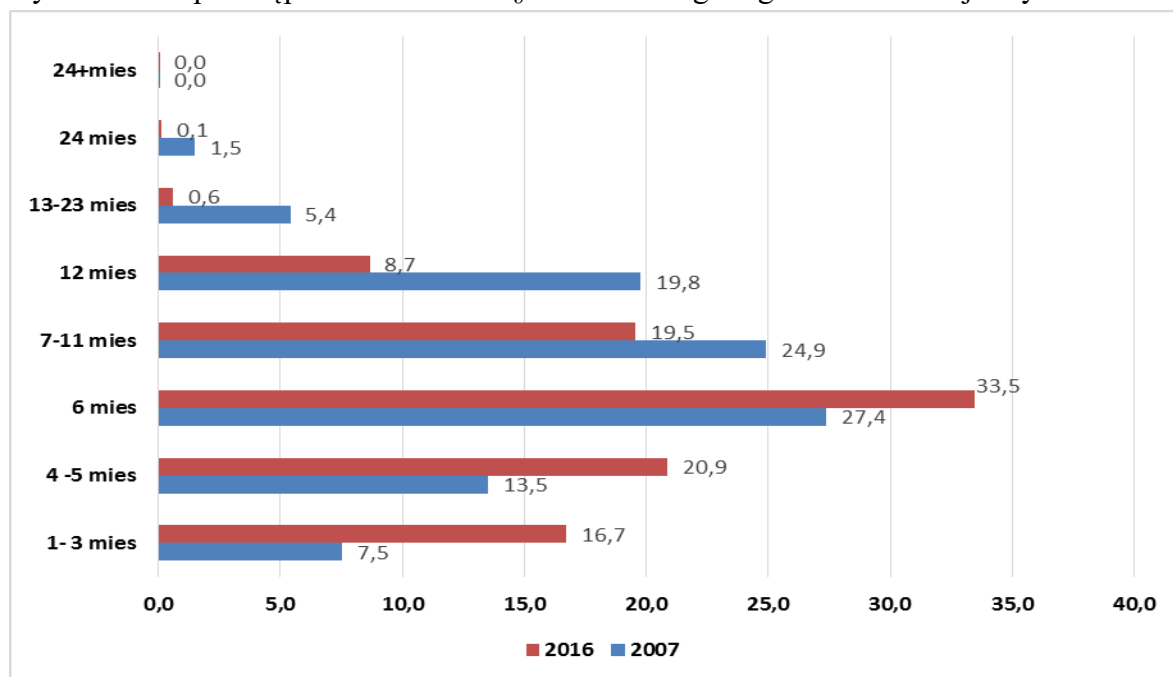
Dla ukazania zbiorczej miary surowości karania posłużono się medianą. Jest to miara statystyczna wyznaczająca środek zbioru, czyli wartość zmiennej powyżej i poniżej której znajduje się dokładnie po 50% obserwacji⁶.

W 2007 r. mediana długości kary bezwzględnego pozbawienia wolności orzeczonej za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. wynosiła sześć i pół miesiąca, a dziesięć lat później nieco mniej – niecałe pięć miesięcy. Taką tendencję potwierdzają zresztą dane na prezentowane na wykresie. W początkowym roku badania ponad połowa kar zawierała się w przedziałach od 6 do 12 miesięcy, podczas gdy w roku końcowym – od 4 do 6 miesięcy.

Wymiary kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania kształtowały się natomiast następująco (por. wykres 6).

⁶ Por. np. P. Francuz, R. Mackiewicz, *Liczby nie wiedzą skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce nie tylko dla psychologów*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2005.

Wykres 6. Odsetki skazań na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. według długości orzeczonej kary.

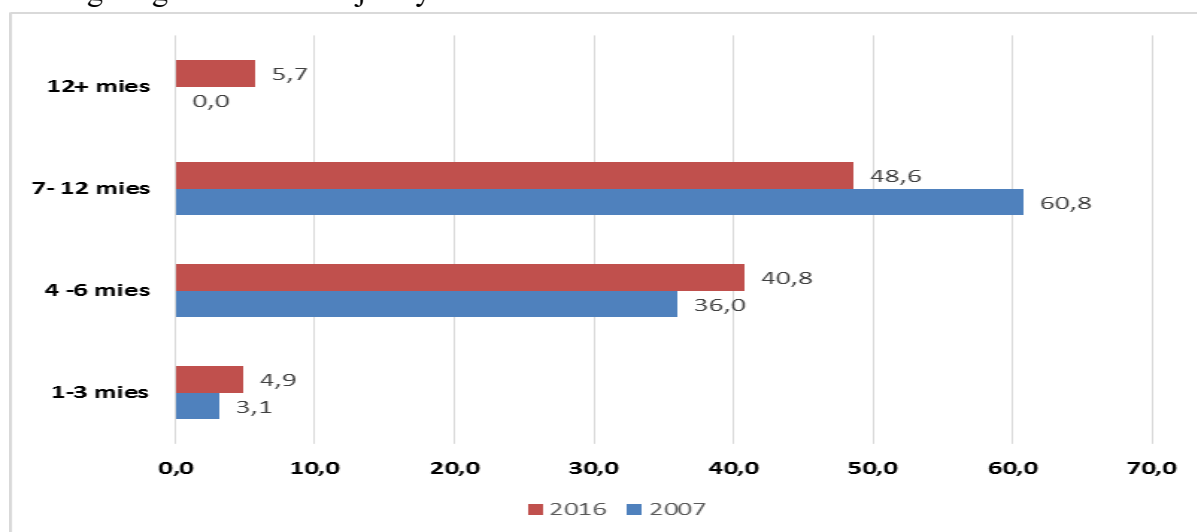

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

W 2007 r. w połowie skazań z art. 178a § 1 k.k. na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczono karę nie dłuższą niż siedem miesięcy, a w 2016 r. – niż sześć miesięcy. W tymże roku 29% sprawców przestępstwa jazdy pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego sąd wymierzył kary od powyżej 6 miesięcy do dwóch lat, w roku 2007 zaś – połowie sprawców.

Odsetki skazań według wymiaru kary ograniczenia wolności przedstawiono na wykresie 7.

Wykres 7. Odsetki skazań na karę ograniczenia wolności za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. według długości orzeczonej kary.

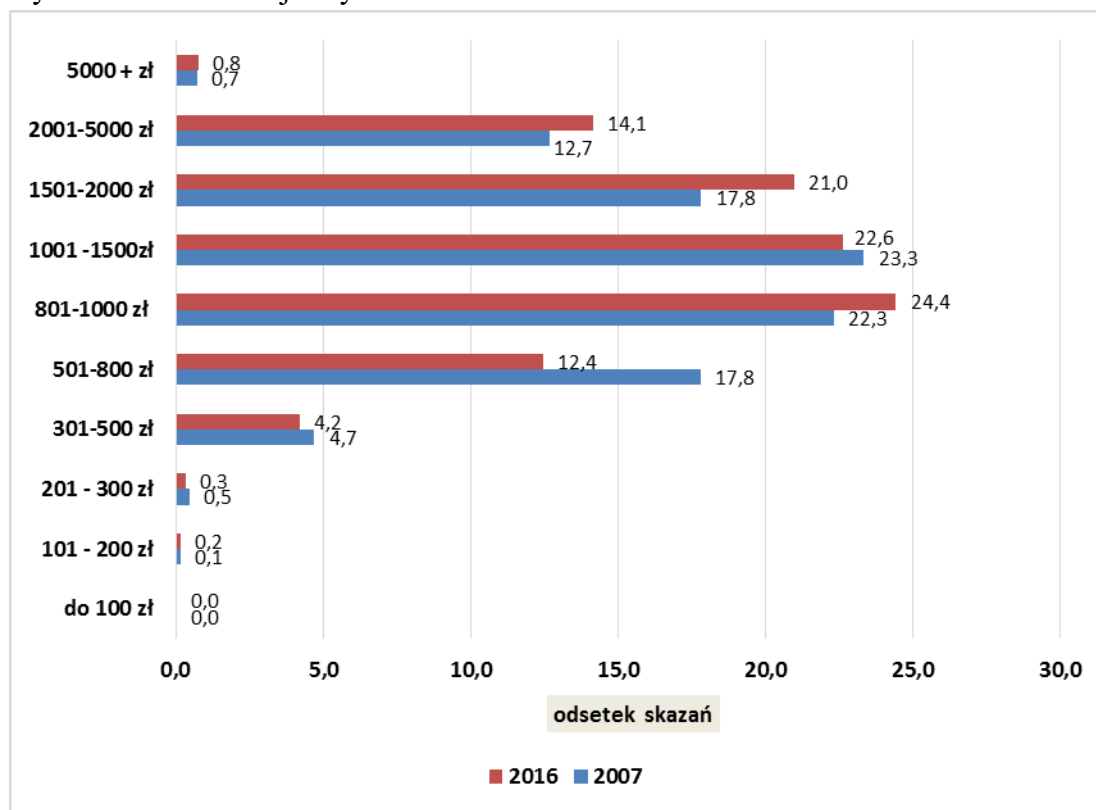
Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Mediana długości kary ograniczenia wolności w 2007 r. wynosiła prawie osiem miesięcy, natomiast w końcowym roku badania nieco zmniejszyła się – do siedmiu i pół miesiąca. W

przypadku omawianej kary zróżnicowanie skazań według wymiarów kary okazało się zatem niewielkie.

Skazania na karę grzywny samoistnej kształtowały się w porównywanych latach następująco (por. wykres 8).

Wykres 8. Odsetki skazań na karę grzywny samoistnej za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. według wysokości orzeczonej kary.

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Mediana wysokości kary grzywny w 2007 r. kształtowała się w wysokości 1098 zł., a zatem nieco więcej niż wynosiło wówczas minimalne wynagrodzenie brutto (936 zł). Natomiast w 2016 r. wartość ta była nieco wyższa, wynosiła bowiem 1187 złotych. Było to jednak zdecydowanie mniej niż wynosiła wtedy minimalna pensja (1850 zł brutto). Jak jednoznacznie wynika z przytoczonych danych wzrost przeciętnej kwoty orzekanych grzywien jest znacznie niższy niż wzrost minimalnego wynagrodzenia.

6. Grzywna obok kary pozbawienia wolności

Zasądzenie kary zasadniczej często nie jest jedyną sankcją stosowaną przez sąd wobec sprawców przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. Jeżeli sąd wymierzył karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania może bowiem wymierzyć dodatkowo karę grzywny (por. tabela 4).

Tabela 4. Kara grzywny obok kary pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 178a §1 k.k.

Lata	Kara grzywny obok kary pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 178a §1 k.k.	Odsetek skazanych na karę grzywny obok kary pozbawienia wolności z zawieszeniem za przestępstwo z art. 178a §1 k.k.
2007	26 720	66,6
2008	25 050	68,0
2009	25 821	67,8
2010	23 467	66,2
2011	19 998	64,8
2012	17 005	64,8
2013	13 902	61,9
2014	13 138	61,7
2015	9439	56,5
2016	2542	25,2

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

W latach 2007 – 2014 odsetek skazań sprawców przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego na karę grzywny obok kary pozbawienia wolności wynosił ponad 60. W 2015 r. zmniejszył się on do 57, a w 2016 r. nastąpiło radykalne jego obniżenie – karę grzywny obok pozbawienia wolności wymierzono jedynie 1/5 sprawców.

7. Środki karne

Sąd ma także możliwość orzekania środków karnych. Jak wynika z danych statystycznych (por. Tabela 5) na jednego skazanego za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. przypadał więcej niż jeden środek karny. Od 2013 r. orzeka się wobec jednego skazanego więcej środków, niż to miało miejsce w poprzednich latach (2007 -2012).

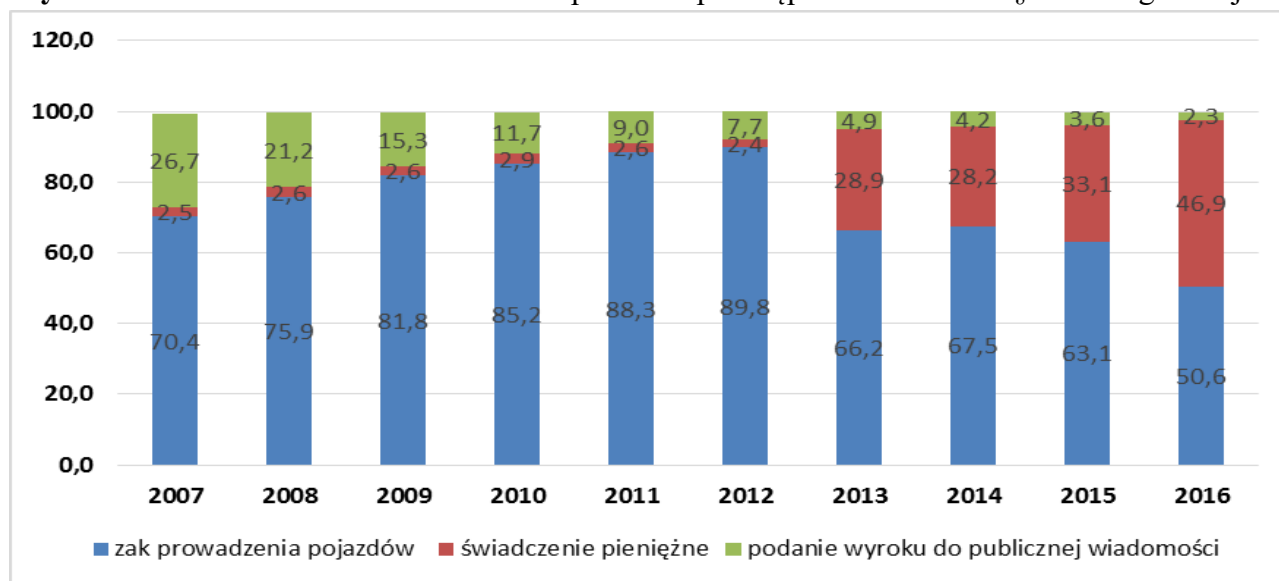
Tabela 5. Liczba środków karnych za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. przypadająca na jednego skazanego

Lata	Liczba skazanych	Liczba środków karnych	Liczba środków karnych przypadających na jednego skazanego
2007	67 829	96 219	1,4
2008	65 863	86 809	1,3
2009	72 063	88 225	1,2
2010	71 539	84 085	1,2
2011	68 240	77 361	1,1
2012	61 830	68 921	1,1
2013	55 089	82 438	1,5
2014	52 573	77 802	1,5
2015	44 136	69 759	1,6
2016	47 899	94 414	2,0

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Rozkład najczęściej stosowanych środków karnych przedstawiono na wykresie 9.

Wykres 9. Orzeczone środki karne wobec sprawców przestępstwa z art. 178a § 1 według rodzajów

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Nie jest niczym zaskakującym, że najczęściej stosowanym środkiem karnym jest zakaz prowadzenia pojazdów. Na wykresie uwzględniono łącznie skazania w trybie art. 42 § 1 k.k. (fakultatywny) oraz obligatoryjny zakaz w trybie art. 42 § 2 k.k. W latach 2007-2012 stosowano ten środek wobec 70% - 90% sprawców. W następnych latach odsetek skazań na ten rodzaj środka karnego zmniejszał się: z 66 (2013 r.) i do 50 (2016 r.)

Do 2012 r. środek karny w postaci świadczenia pieniężnego nie przekraczał 3% ogółu orzeczonych środków za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. Od 2013 r. odsetek tego środka gwałtownie wzrastał: z 29 do 50 w 2016.

Odwrotnie miała się rzecz z orzeczeniem środka w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości. W 2007 skazywano nań co czwartego sprawcę jazdy w stanie nietrzeźwości, w rok później co piątego a w roku 2010 tylko co dziesiątego. W kolejnych latach odsetek skazań jeszcze się zmniejszał się i w roku 2016 ten środek dotyczył co pięćdziesiątego sprawcy jazdy po pijanemu.

8. Dlaczego zmniejsza się liczba przestępstw z art. 178a § 1 k.k.?

Prezentowane wyżej dane policyjne wskazywały, że od 2014 r. liczba przestępstw stwierdzonych z art. 178a §1 k.k. zmniejszała się: z 75 589 do około 65 tysięcy rok później, by w 2016 r. ukształtowała się na poziomie niespełna 61 tys. Zasadne jest zatem pytanie co spowodowało korzystną, malejącą zmianę w trendzie liczby tych przestępstw. Jednym z wyjaśnień może być zmiana liczby przeprowadzanych kontroli trzeźwości kierowców. Może być bowiem tak, że wzmożonej liczbie kontroli towarzyszy zwiększona ilość wykrywanych przestępstw (popelnienie przestępstwa z art. 178a §1 k.k. jest bowiem niewątpliwie najczęściej wykrywane właśnie w toku takiej kontroli). Możliwa jest jednak zgoła odwrotna interpretacja tego zjawiska: zwiększona liczba kontroli odstrasza potencjalnych sprawców tego przestępstwa, co prowadzi do ograniczenia ich liczby. Związek między tymi zmiennymi prezentuje tabela 6.

Tabela 6. Liczba przestępstw stwierdzonych z art. 178a § 1 k.k. a liczba kontroli trzeźwości kierowców

Lata	Przestępstwa stwierdzone z art. 178a §1 k.k.	Liczba kontroli trzeźwości kierowców
2007	79 210	709 512
2008	83 944	1 775 522
2009	88 134	2 305 582
2010	82 919	3 351 716
2011	87 499	5 679 959
2012	72 004	7 383 915
2013	75 109	8 917 980
2014	74 589	15 414 183
2015	64 772	17 701 833
2016	60 713	17 942 523

Źródło: Komenda Główna Policji.

Wyniki korelacji liniowej Pearsona jednoznacznie wskazują na istnienie istotnej statystycznie, ujemnej zależności między liczbą kontroli trzeźwości, a liczbą analizowanych przestępstw. Oznacza to, że wraz ze wzrostem liczby kontroli maleje też liczba przestępstw prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu lub innego środka odurzającego. Zależności tej nie można jednak interpretować w kategoriach przyczynowo–skutkowych, a jedynie współwystępowania. Wynika to po części z niewielkiej liczby obserwacji, po części zaś ze zagregowanego charakteru tych danych. Pomimo pozornie „dużych liczb”, analiza korelacji rozpatruje w tym przypadku jedynie 10 kolejnych lat. Z bardziej dokładnej analizy danych zawartych w tabeli 6 wynika ponadto, że do 2011 r., (z wyjątkiem lat 2009-2010) zwiększającej się liczbie kontroli towarzyszyło ujawnianie większej liczby przestępstw. Natomiast począwszy od 2014 r. więcej kontroli nie ujawnia już większej liczby przestępstw, a wręcz przeciwnie – wraz ze wzrostem liczby kontroli ich liczba malała. Mogło być więc i tak, że w początkowym okresie większa liczba kontroli rzeczywiście prowadziła do ujawnienia „na gorącym uczynku” większej liczby sprawców, ale po przekroczeniu pewnej granicznej liczby tych kontroli zaczęły one oddziaływać odstrasżająco. Pewnym potwierdzeniem takiej tezy może być sama liczba kontroli, która wzrosła w analizowanym okresie ponad dwudziestoczekrotnie i oscylowała w 2016 r. wokół ogólnej liczby wszystkich pojazdów w Polsce posiadających aktualną polisę OC oraz ważne badanie techniczne (odpowiednio 18 730 328 i 16 359 231 pojazdów wg stanu na 30 czerwca 2015 r.⁷), co może stanowić pewne przybliżenie ogólnej liczby pojazdów poruszających się po polskich drogach.

Taka obserwacja zachęca jednak do poszukiwania przyczyn malejącej tendencji przestępstw z art. 178a §1 k.k. także w innych obszarach. Być może istnieje korelacja między liczbą spożywanego alkoholu na mieszkańca, a liczbą przestępstw. Tym samym spadek liczby przestępstw z art. 178a §1 k.k. mógłby być związany z przemianami społecznymi, przejawiającymi się np. w spadku spożycia alkoholu. Analiza korelacyjna ujawniła jednak, że nie występuje koincydencja między omawianymi zmiennymi. Dane wskazują, iż wskaźnik spożycia 100-procentowego

⁷ *Ile mamy aut w Polsce?*, http://motoryzacja.wnp.pl/ile-mamy-aut-w-polsce,257988_1_0_0.html (dostęp 13.09.2017 r.)

alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca od 2007 r. ulegał niewielkim wahaniom i wynosił nieco ponad 9 litrów⁸.

W literaturze przedmiotu⁹ formułowane było również przypuszczenie, że odstraszący efekt wywarło na kierowców pragnących prowadzić „po kieliszku” wprowadzenie trybu przyspieszonego, który to efekt na poziomie statystyki policyjnej w 2007 r. ujawnił się zatrzymaniem o około 20% mniej kierujących pojazdami w stanie nietrzeźwości (art. 178a §1 i 2 k.k.)¹⁰. Co ciekawe, efekt ten ujawnił się tylko w roku 2007 (gdyż był to właściwie jedyny rok szerszego stosowania tego trybu), a w następnym roku liczba przestępstw kształtowała się na poziomie 150 146 a zatem zmniejszyła się tylko o 0,2%. Wątpliwe zatem, aby to był długotrwały trend.

Aby dokładniej zweryfikować hipotezę o odstraszącym wpływie postępowania przyspieszonego na liczbę przestępstw związanych z prowadzeniem pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego przedstawiono również dane dotyczące liczby postępowań w trybie przyspieszonym za przestępstwa z art. 178a §1 k.k. i ogółu przestępstw stwierdzonych kwalifikowanych z tego artykułu. Oczekiwać by bowiem należało, że skazania w wyżej wymienionym trybie współwystępują ze zmniejszającą się rokrocznie liczbą przestępstw stwierdzonych.

Tabela 7. Art. 178a § 1 k.k. Przestępstwa stwierdzone, postępowania zakończone, postępowania w trybie przyspieszonym

Lata	Przestępstwa stwierdzone	Postępowanie zakończone	Postępowanie zakończone w trybie przyspieszonym	Odsetek postępowań zakończonych w trybie przyspieszonym
2007	79 210	77 763	16 543	21,3
2008	83 944	82 461	4 493	5,4
2009	88 134	86 985	765	0,9
2010	82 919	82 047	293	0,4
2011	87 499	86 732	233	0,3
2012	72 004	72 155	152	0,2
2013	75 109	75 302	88	0,1
2014	74 589	74 808	406	0,5
2015	64 772	65 460	351	0,5
2016	60 713	61 756	459	0,7

Źródło: Komenda Główna Policji.

⁸ Ze sprawozdań Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że wskaźnik spożycia alkoholu (100%) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosił w 2007 r. - 9,21, w 2008 - 9,58, w 2009 - 9,06, w 2010 - 9,02, w 2011 - 9,25, w 2012 - 9,16, w 2013 - 9,67, w 2014 - 9,40, w 2015 - 9,41

⁹ Por. np. A. Michalska-Warias, A. Taracha, *Odstrasżające oddziaływanie kary śmierci w świetle najnowszych badań amerykańskich*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2009, Zeszyt: 3, Strony: 96-106, za: *Policja: w 2007 roku złapaliśmy ponad 40 tys. pijanych kierowców mniej niż rok wcześniej Kierowcy boją się sądów*, „Dziennik” z 14 stycznia 2008 r., s. 10 oraz K. Joński, *Does Quicker Mean Better? Measuring the Deterrent Effect of the ‘24-Hour Courts’*, “Polish Yearbook of Law and Economics” 2012, Vol. 3, s. 213-227.

¹⁰ Jak wynikało z tabeli 1 liczba przestępstw stwierdzonych z art. 178 §1 i 2 w 2006 r wynosiła 181 046, w 2007 – 150 443, 2008 – 150 146.

Dane zawarte w tabeli 7 potwierdzają, że nie występuje korelacja między liczbą postępowań w trybie przyspieszonym, a liczbą przestępstw prowadzenia pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu. Nieujawnienie się jej może być jednak spowodowane niewspółmiernością występowania zjawisk wykorzystanych w procedurze korelacyjnej. Przestępstwa stwierdzone liczy się w tysiącach, a postępowanie przyspieszone nie przekracza kilkuset przypadków rocznie. Rozważania dotyczące odstraszającego efektu postępowania przyspieszonego na liczbę przestępstw z art. 178a §1 k.k. należy więc zakończyć konstatacją, że współwystępowanie miało charakter incydentalny i nie było prawidłowością statystyczną.

Wydaje się, że kluczową rolę w zmniejszaniu się liczby analizowanych przestępstw odgrywają zmiany w świadomości społecznej. O ile na początku XXI wieku występowało jeszcze znaczne społeczne przyzwolenie dla kierowców siadających za kierownicą pod wpływem alkoholu, to już kilka lat później spora część społeczeństwa przestała spoglądać łaskawym okiem na jazdę pod wpływem alkoholu. Przyczyniły się do tego ogólnopolskie akcje społeczne prowadzone w mediach takie jak: „Powstrzymaj pijanego kierowcę”, czy „Alkohol i kluczyki. Wykluczone”, które za pomocą dowcipnych filmów propagowały trzeźwość kierowców. Wystarczy uruchomić Internet, by się natychmiast przekonać jak wiele inicjatyw podejmują w tym zakresie organizacje pożytku publicznego, często przy wsparciu lokalnych samorządów.

Dla malejącej liczby przestępstw tego rodzaju spore znaczenie może mieć również świadomość sankcji jakie grożą w przypadku prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu: oprócz kary zasadniczej grożą im bowiem także środki karne, w tym przede wszystkim, orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdu na określony czas, co jest z pewnością bardzo dolegliwe.

Inne przyczyny zmniejszającej się liczby przestępstw z art. 178a §1 k.k. mogą być zaś zbieżne z generalną tendencją spadkową przestępczości. Prosta obserwacja zmiany ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych i przestępstw z art. 178a §1 k.k. w kolejnych latach, począwszy od roku 2005, pokazuje bardzo dużą zbieżność ich trendów – współczynnik korelacji liniowej Pearsona wynosi bowiem aż 0,824** (por. tabela 8)¹¹. Wraz z systematycznym spadkiem rozmiarów całej przestępczości zmniejsza się też liczba czynów prowadzenia pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego. Andrzej Siemaszko przyczyn spadku przestępczości upatrywał m.in. w: zmianach demograficznych populacji Polski, a szczególnie spadku liczby osób w tak zwanej grupie szczególnego ryzyka, co jest m. in. skutkiem wielomilionowej emigracji, znacznym spadku wartości dóbr będących tradycyjnym przedmiotem przestępstw, coraz lepszej pracy policji i innych służb, rosnącym wpływem monitoringu wizyjnego, lepszym oświetleniu ulic i zabezpieczeniu mienia¹². Część z tych czynników może niewątpliwie również wpływać na rozpatrywane w niniejszym opracowaniu przestępstwo, szczególnie zaś przemiany demograficzne, lepsza praca Policji (w kontekście np. kontroli drogowych, ale także akcji prewencyjnych), a może nawet zmiany technologiczne (np. znaczący spadek cen i upowszechnienie się alkomatów, także w przedsiębiorstwach i użytku prywatnym).

Spośród sygnalizowanych wyżej czynników bardziej drobiazgowej analizie wypada poddać kwestię zmian demograficznych polskiego społeczeństwa, w tym zwłaszcza zmianę liczby osób szczególnie podatnych na jazdę pod wpływem alkoholu. Grupę szczególnego ryzyka popełnienia

¹¹ Należy jednak zasygnalizować, że dobór analizowanych w niniejszym badaniu lat (2005-2016) może w pewnym stopniu zaburzać wyniki analizy. To właśnie w roku 2005 nastąpiło odwrócenie się trendu wzrostowego rozmiarów przestępczości i rozpoczął się jej systematyczny spadek – por. A. Siemaszko, *Zamiast podsumowania. Czy kryminologom grozi bezrobocie*, (w:) A. Siemaszko, B. Gruszczyńska, M. Marczewski, *Atlas przestępczości w Polsce 5*, Warszawa 2015, s. 227.

¹² Tamże, s. 231-232.

czynu z art. 178a §1 k.k. określono na potrzeby niniejszej analizy trochę inaczej niż czynił to A. Siemaszko¹³. Należy bowiem zakładać (co zresztą znajduje potwierdzenie w wynikach szczegółowych badań¹⁴), że kierujący pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego są starsi od typowych sprawców pozostałych rodzajów przestępstw. Dlatego też zmianę liczby przestępstw porównano ze zmianą udziału w całej populacji kraju osób z grupy wiekowej 17-24 lata (por. tabela 9), która dość dobrze odzwierciedla starzenie się polskiego społeczeństwa. Udział ten zaś spadał w analizowanym okresie systematycznie, łącznie o ponad 30%. Rozmiary tego spadku są bardziej zbliżone do rozmiarów spadku liczby przestępstw z art. 178a §1 k.k. (łączy spadek o 29%) niż całej przestępczości (łączy spadek o 46%), jednak już miara siły związku (współczynnik korelacji liniowej Pearsona) tej zmiennej jest nieznacznie wyższa dla ogólnej liczby przestępstw ($r=0,883^{**}$) niż dla „prowadzenia pod wpływem” ($r=0,803^{**}$). Dla obu miar jest jednak ona bardzo wysoka.

Tabela 8. Przestępstwa stwierdzone ogółem i z art. 178a § 1 k.k. oraz udział liczby ludności w wieku 17-24 lata w ogólnej liczbie mieszkańców Polski

Lata	Przestępstwa stwierdzone ogółem	Przestępstwa stwierdzone z art. 178a § 1 k.k.	Udział liczby ludności w wieku 17-24 lata
2005	1 379 962	85 544	13,3%
2006	1 287 918	84 120	13,2%
2007	1 152 993	79 210	12,9%
2008	1 082 057	83 944	12,6%
2009	1 129 577	88 134	12,1%
2010	1 138 523	82 919	11,7%
2011	1 159 554	87 499	11,2%
2012	1 119 803	72 004	10,8%
2013	1 061 239	75 109	10,4%
2014	867 855	74 589	10,0%
2015	799 779	64 772	9,7%
2016	748 464	60 713	9,3%

Źródło: Komenda Główna Policji, Główny Urząd Statystyczny.

Najpewniej jest więc tak, że na częstość popełniania przestępstw prowadzenia pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego ma wpływ wiele różnych czynników. Kilka z nich udało się zidentyfikować w niniejszym opracowaniu, wpływu niektórych zaś, jak np. wprowadzenia postępowania przyspieszonego, m. in. ze względu na ograniczenia samej analizy statystycznej, nie udało się jednoznacznie potwierdzić.

Zakończenie

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę szczegółowego, statystycznego opisu przestępczości prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem

¹³ Były to grupy wiekowe 15-18 lat oraz 16-24 lata.

¹⁴ Por. np. M. Jankowski, *Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a k.k.) – wyniki badania aktowego*, „Prawo w Działaniu” 2010, nr 8, s. 44-63.

środka odurzającego przy wykorzystaniu dostępnych danych o liczbie przestępstw i skazań z art. 178a §1 k.k. oraz liczbie wypadków drogowych i kontroli trzeźwości kierujących.

Liczba przestępstw z artykułu z art. 178a §1 k.k. podlegała w analizowanym okresie istotnym wahaniom – od ok. 80 tys. w 2007 r., przez 88 tys. w 2009 r., do ok. 60 tys. rocznie w 2016 r. Wraz z obniżaniem się liczby przestępstw z art. 178a § 1 k.k. obniżała się także ogólna ich liczba. Ponadto co oczywiste, mniejsza liczba tych przestępstw prowadzi do analogicznych spadków liczby osób osądzanych i skazywanych za to przestępstwo. Zwiększa się ponadto liczba warunkowych umorzeń postępowań sądowych w tych sprawach. Zmienia się także struktura orzekanych kar – istotnie spadł udział kary pozbawienia wolności z warunkowych zawieszeniem jej wykonania, a wzrósł udział grzywnien i kar ograniczenia wolności.

Wyniki szczegółowych analiz wymiarów poszczególnych orzekanych kar sugerują jednak nieznaczne złagodzenie polityki karania za to przestępstwo. Przeciętne wymiary kary bezwzględnego pozbawienia wolności, pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania i ograniczenia wolności są niższe w roku 2016 niż były w 2007 r., wymiary grzywny nieznacznie wzrosły, ale w odniesieniu do np. wysokości wynagrodzenia minimalnego obserwuje się już znaczny spadek ich wysokości. Wzrosła jednak istotnie liczba orzekanych środków karnych przypadających na jednego skazanego, w tym głównie świadczenia pieniężnego.

Udział wypadków drogowych spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących w ogólnej liczbie wypadków jest stosunkowo niski (ok. 6%) i systematycznie spadał w całym analizowanym okresie. Fakt ten, łącznie z systematycznie spadającą liczbą przestępstw prowadzenia pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego (przy ponad dwudziestoczekrotnym wzroście liczby przeprowadzanych przez policję kontroli trzeźwości kierowców w tym samym czasie), wskazuje na korzystną zmianę postaw społecznych wobec jazdy samochodem pod wpływem alkoholu. Stanem idealnym, choć mało realnym, byłoby oczywiście całkowite wyeliminowanie jazdy „pod wpływem”. Stąpając twardo po ziemi warto jednak odnotować osiągnięcie sporych sukcesów w ograniczaniu tego zjawiska. Są one najprawdopodobniej efektem zarówno skuteczniejszej pracy policji, jak też kampanii społecznych, zmian w polityce kryminalnej oraz przemian demograficznych.

Bibliografia

P. Francuz, R. Mackiewicz, *Liczy nie wiedzą skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce nie tylko dla psychologów*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2005.

M. Jankowski, *Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a k.k.) – wyniki badania aktowego*, „Prawo w Działaniu” 2010, nr 8.

K. Joński, *Does Quicker Mean Better? Measuring the Deterrent Effect of the ‘24-Hour Courts’*, “Polish Yearbook of Law and Economics” 2012, Vol. 3

A. Michalska-Warias, A. Taracha, *Odstraszające oddziaływanie kary śmierci w świetle najnowszych badań amerykańskich*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2009, Zeszyt: 3

A. Siemaszko, *Zamiast podsumowania. Czy kryminologom grozi bezrobocie*, (w:) A. Siemaszko, B. Gruszczyńska, M. Marczewski, *Atlas przestępczości w Polsce 5*, Warszawa 2015, s. 227

ABSTRACT

Study provide statistical description of the crime of driving motor vehicles under the influence of drugs or alcohol, number of road accidents and driver's sobriety control. The number of such crimes significantly decreased from 2005 to 2016, as well as the overall number of crimes in Poland. Obviously, the smaller number of crimes detected leads to analogous decreases in the number of people judged and sentenced for this crime. But what's interesting is change in structure of sentenced penalties – the share of the penalty of imprisonment decreased significantly, and the share of fines and community service increased. The number of penal measures imposed per one convict, mainly including cash benefits, increased significantly.

The share of road accidents caused by intoxicated drivers in the total number of accidents is relatively low (about 6%) and systematically decreased in the analyzed period. This fact, together with the systematically decreasing number of analyzed crimes and increasing number of police checks of drivers' sobriety at the same time, indicates a favorable change in social attitudes towards driving under the influence of alcohol./

Słowa kluczowe: Statystyki przestępczości, przestępstwo prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, wypadki drogowe, kontrole trzeźwości.

Key words: Crime statistics, crime of driving motor vehicles under the influence of drugs or alcohol, road accidents, driver's sobriety control